

برنامه تحول سلامت در حوزه بهداشت

برنامه سلامت در بلایای طبیعی و انسان ساخت

آشنایی با مفاهیم و اصطلاحات مدیریت و کاهش خطر بلایا

واحد مدیریت و کاهش خطر بلایا
معاونت بهداشتی شاهرود

پاییز ۹۶

آمار بلایا در ایران و جهان

جهان:

- طی چهل سال گذشته ، حدود ۴ میلیون نفر در اثر بلایای طبیعی جان خود را از دست داده اند.
- بیش از سه میلیارد و ۲۰۰ میلیون نفر مصدوم، بی خانمان شده اند یا به نقاط دیگر جهان مهاجرت کرده اند.
- خسارات اقتصادی سالانه مرتبط با بلایای طبیعی در جهان حدود ۵۰ تا ۱۰۰ میلیارد دلار بر آورد شده است.

ایران:

- ایران از نظر وقوع بلایا و مخاطرات طبیعی در رتبه چهارم جهان قرار دارد.
- از ۴۳ مخاطره طبیعی ۳۳ مورد آن در ایران رخ می دهد.
- هر ساله در ایران ۲۵۰ مخاطره طبیعی روی می دهد.
- ۳۰۰۰ نفر در اثر این مخاطرات کشته می شوند
- ۹۰۰۰ نفر دچار مصدومیت فیزیکی می شوند.
- ۱/۵ میلیون نفر تحت تاثیر قرار می گیرند.
- ۱۵ درصد جمعیت ایران در معرض خطر زمین لرزه قرار دارند.

مخاطره:

مخاطره اتفاق فیزیکی یا پدیده ای است که می تواند بالقوه خسارت زا باشد. این خسارت می تواند جانی، مالی یا عملکردی باشد.

□ هر مخاطره با توجه به شدت و یا بزرگی، فراوانی و طول مدت مخاطره، وسعت منطقه تحت تأثیر، سرعت شروع مخاطره، پراکندگی آن مشخص می شود.

انواع مخاطره

۱- طبیعی:

الف) با منشأ زمینی مانند زلزله، آتشفشان، سونامی

ب) با منشأ آب و هوایی مانند طوفان، سیل، رانش زمین، خشکسالی و ..

ج) با منشأ زیستی مانند حمله جونندگان و اپیدمی

۲- انسان ساخت:

مخاطراتی هستند که بدلیل خطای عمدی یا غیرعمدی انسان ایجاد می شوند، مانند آتش سوزی، نشت مواد مخاطره زا، آلودگی آزمایشگاهی و صنعتی، فعالیت های هسته ای و رادیواکتیو، زباله های سمی، حوادث حمل و نقل، انفجار، بمب گذاری، ترور و غیره.

آسیب پذیری:

آسیب پذیری همان شرایطی است که باعث می شود یک جامعه در برابر اثرات سوء یک مخاطره تاثیر پذیر شده و آسیب ببیند.

انواع آسیب پذیری

۱- سازه ای

۲- غیرسازه ای

۳- فردی

۴- عملکردی

ظرفیت:

ترکیبی از تمامی نقاط قوت و منابع در دسترس یک جامعه، اجتماع یا سازمان که بتواند سطح خطر یا اثرات سوء یک مخاطره را کاهش دهد.

خطر:

عبارت است از احتمال آسیب دیدن در صورت وقوع یک مخاطره در سطح مشخصی از آسیب پذیری و ظرفیت.

خطر = آسیب پذیری * مخاطره / ظرفیت

فوریت:

رویدادی است که با مدیریت آن ، فرآیند یا امکاناتی غیر از مدیریت جاری را می طلبد.

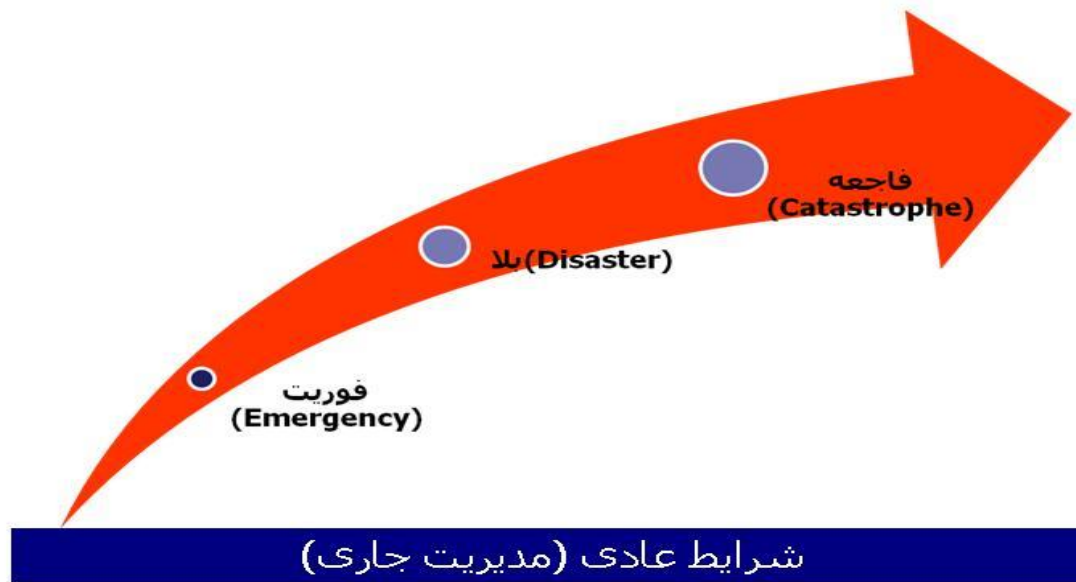
بلا:

فوریتی است که پاسخ به آن به توانی فراتر از توان جامعه آسیب دیده نیاز دارد.

فاجعه:

بالاترین سطح فوریت نسبت به تحمل جامعه است.

نمای شماتیک ارتباط فوریت، بلا و فاجعه

مدیریت و کاهش خطر بلایا:

در نظام سلامت فرآیندی است منظم به منظور بهره مندی حداکثری از ظرفیت های سازمانی، اجرایی و مهارتی با هدف به حداقل رساندن پیامدهای سوء سلامتی مخاطرات طبیعی و انسان ساخت در سطح جامعه و تسهیلات و منابع سلامت

چرخه مدیریت و کاهش خطر بلایا

این چرخه عبارتست از ۴ مرحله اصلی

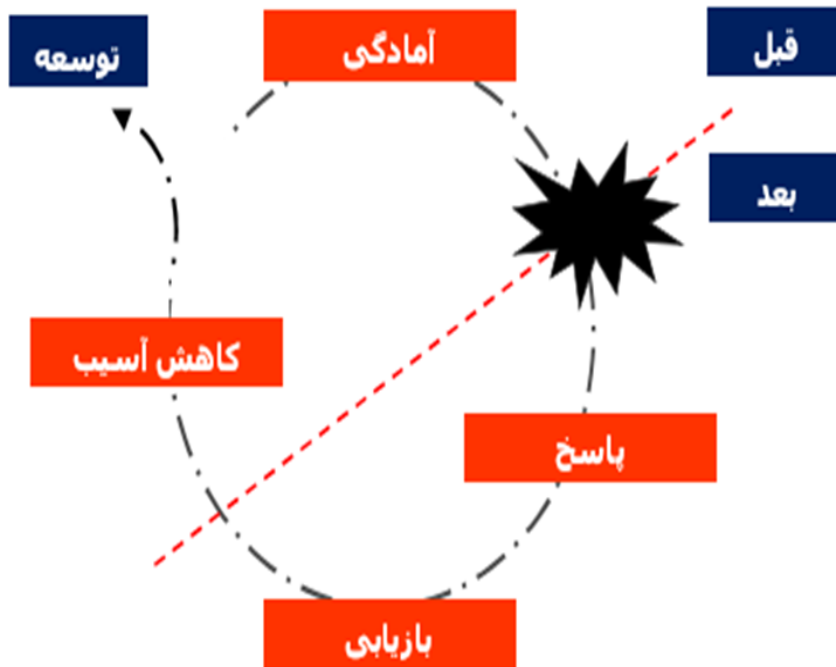
۱- پیشگیری و کاهش آسیب

۲- آمادگی

۳- پاسخ

۴- بازیابی

مدل 4 فازی مدیریت بحران

۱- پیشگیری و کاهش آسیب:

- پیشگیری یعنی جلوگیری از عدم وقوع مخاطره یا عدم مواجهه با آن
- چنانچه نتوانیم از وقوع یک مخاطره جلوگیری کنیم و یا مواجهه با آن غیرقابل اجتناب باشد، مجبور به انجام اقدامات کاهش آسیب هستیم.

۲- آمادگی:

- عبارتست از فعالیت ها و اقداماتی که پیشاپیش برای اطمینان از پاسخ مؤثر به آثار سوء مخاطرات انجام می گیرند. در این فاز دو اقدام مهم انجام می گیرد:
- (۱) استقرار سامانه هشدار اولیه
- (۲) تدوین برنامه آمادگی. آموزش و تمرین اجزای اصلی برنامه آمادگی

۳- پاسخ:

- عبارت است از کمک رسانی یا انجام مداخلات حین یا بلافاصله بعد از یک بلا به منظور حفظ جان و تأمین نیازهای حداقل و پایه مردم آسیب دیده. پاسخ / امداد می تواند فوری، کوتاه مدت یا طولانی مدت باشد.

۴- بازیابی:

- شامل بازسازی و توانبخشی (جسمی، روانی و اجتماعی) بوده و عبارت از تصمیم ها و اقداماتی است که پس از وقوع بلا برای بازگرداندن جامعه آسیب دیده به وضعیت قبل یا وضعیت ارتقاء یافته انجام می گیرند.

از توجه شما سپاسگزارم